

•
•
•

Symptomatické poruchy řeči u dětí s mentální retardací

Řeč dětí s mentální retardací

- Začátky vývoje řeči - objevují s menším nebo větším zpožděním.
- Často první projev, podle kterého rodiče poznají, že jejich dítě se vyvíjí odlišně. (Křičí méně nebo jinak než ostatní děti, naučí se pozdě volat na matku, rozeznávat její hlas).
- Vývoj řeči začíná obvykle okolo 1.roku, u MR dětí se již v tomto věku objevují nápadné odchylky od normy.

-
-
-

Vliv stupně mentální retardace na vývoj řeči

• Těžká a hluboká mentální retardace

• Střední mentální retardace

• Lehká mentální retardace

Těžká a hluboká mentální retardace

- Obvykle se nenaučí mluvit vůbec, řečové projevy na pudové úrovni.
- Často neartikulované zvuky.
- Neprojeví se přiměřená mimika.
- Nonverbální komunikace.
- **Idiotická němota**-často alespoň chraptivý hlas, mění podle jejich citového rozpoložení (TMR).
- U některých lze dosáhnout reakce na zavolání.
- Někdy se podaří osvojit si několik dysgramatických zkomolených slov.
- Nejedná se o skutečnou artikulovanou řeč, ale spíše o žvatlání.

Střední mentální retardace

- Vývoj řeči až někdy kolem 6. roku života. V některých lehčích případech se může relativně dobře rozvinout.
- Schopny mechanicky zopakovat delší řečové celky, aniž by rozuměli obsahu.
- Se svým okolím jsou schopni dorozumívat se, přičemž o mnoho více znají, než jsou schopni aktivně používat.

Lehká mentální retardace

- Vývoj řeči je zpravidla opožděn o rok i více.
- Mohou také dosáhnout schopnosti abstrahování a zevšeobecňování.
- Jejich verbální schopnosti mohou být v každodenních situacích dostačující.
- Řeč nemusí být ničím nápadná, problémy však mohou nastat v nepředvídatelných komunikačních situacích (situace, kdy tito lidé nemohou použít zafixované řečové stereotypy).

•
•
•

Vliv formy mentální retardace na vývoj řeči

Downův syndrom

Kretenismus

Hydrocefalus

Turnerův syndrom

Děti s Downovým syndromem

- První slova už mezi 2. - 3. rokem života, první jednoduché věty až kolem 5. roku.
- Pro další vývoj řeči je charakteristické střídání mezi obdobími stagnace a zjevnými pokroky.
- Orofaciální patologie (otevřená ústa, hypotonický, dopředu posunutý jazyk, hypotonie rtů a ústního svalstva, otevřený skus).
- Drsné zabarvení hlasu a celkově zúžený hlasovým rozsah.
- Dobrá napodobovací schopnost a dobrý hudební sluch

Vývoj řeči u dětí s kretenismem

- ❑ U nejtěžších případů kretenismu se objevuje idiotická němota.
- ❑ Děti s kretenismem začínají zpravidla mluvit kolem 4. roku života.
- ❑ Značnou neobratnost mluvních orgánů způsobuje velký masitý jazyk.
- ❑ Léčebnými postupy je možné dosáhnout určitého zlepšení, vývoj řeči však obvykle zaostává.
- ❑ Časté poruchy sluchu znásobují negativní vliv mentální retardace na vývoj řeči.

-
-
-

Vývoj řeči při hydrocefalii

Vývoj řeči může vzbuzovat dojem normálního mentálního vývoje. Tyto děti někdy dokonce používají cizí slova a vědecké termíny. Jejich řeč se však vyznačuje bezobsažností a prázdnotou. Málo chápou význam a smysl vysloveného a opakují i v nevhodných situacích, co slyšely od jiných.

Vývoj řeči při Turnerově syndromu

U děvčat s tímto syndromem se často vyskytuje hypomimická tvář a tzv. kapří ústa.

-
-
-

Poruchy řeči u MR

V populaci mentálně retardovaných jsou poruchy řeči několikanásobně častější než je tomu v intaktní populaci.

Lechta ve svém výzkumu u 150 žáků 1. - 5. ročníku zákl.šk.praktických s výraznou mentální retardací zjistil 88% žáků s poruchami řeči a hlasu (nejčastěji dyslalií, huhňavost, dysgramatismus, chrapot, koktavost, narušenou modulaci řeči atd.)

Dyslalie

- Nejčastější.
- Jedná se o nesprávnou artikulaci sykavek a hlásky R. Často porušena výslovnost celé řady tzv. lehčích hlásek (např. P, F, V).
- U MR dětí je tato vada často kombinována s dysgramatismem, huhňavostí, případně s dysfonií.
- V některých případech se u dětí s MR objevuje vynechávání hlásek na konci slov. Příčinou je nejspíš labilita jejich koncentrace.
- MR děti často schopno izolovanou hlásku vyslovit správně, ale ve slabikách a slovech ji opět špatně artikulují.
- Ve školním věku se může objevit **mogilalie** (tedy nevyslovování hlásky, kterou dítě neumí artikulovat).
- Příčiny dyslalie u mentálně retardovaných dětí jsou orgánové.

-
-
- **Breptavost**

Zrychlená řeč s vynecháváním hlásek a někdy i celých slabik. Často je také kombinována s jinou poruchou: dysgramatismem a s koktavostí. Jako následek pomalého myšlení se u mentálně retardovaných dětí může vyskytnout i opačný projev - **bradylalie**.

Koktavost

Nejčastěji se koktavost vyskytuje u dětí s Downovým syndromem. Co se stupně mentálního postižení týče, koktavost se vyskytuje častěji u nižších stupňů mentálního postižení.

Dysartrie

Různé formy dysartrie se projevují zejména v případech, kde je mentální retardace spojena s poruchou motoriky. (např. DMO)

-
-
-

Další projevy

Poměrně častá **echolálie**, což je mechanické opakování slyšeného bez pochopení smyslu.

U velkého množství dětí s mentální retardací dochází k **dysprozodii**. Jejich řeč je často monotónní, intonace nesprávná, v některých případech je řeč nápadně tichá a pomalá, jindy je zase zrychlená a vzrušená.

Použitá literatura

LECHTA, VIKTOR. Symptomatické poruchy řeči u dětí. Vyd.1. Praha : Portál, 2002. 192 s. ISBN 80 7178 572 5.

